

ལེན་ཞེ་བརྒྱད་པ། དབུགས་མི་བདེ་བ་གསོ་བ།

ГЛАВА 48 ЛЕЧЕНИЕ ОДЫШКИ

དེ་ནས་ཡང་བླ་མ་རྒྱུ་ལེ་ཤེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ། །ཀྱེ་བླ་མ་ཆེན་པོ་ཉན་ཅིག།

Затем снова мудрец-риши Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*) молвил: «О, великий мудрец-риши, слушай же!

དབུགས་མི་བདེ་ལ་རྒྱ་རྒྱུ་དབྱེ་བ་དང་། །རྟགས་དང་བཅས་ཐབས་རྣམ་པ་བཞི་ཡིས་བསྟན།

Одышка (*dbugs mi bde ba*) объясняется в четырёх темах: причины и условия, классификация, симптомы и методы лечения.

རྒྱ་རྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཀན་འཕེལ་བ་དང་། །ལྟ་བུ་པ་འཕེལ་བས་དབུགས་ལམ་བཀག་ལས་འབྱུང་།

1 Причины и условия. [Одышка] возникает, когда избыток мокроты, возникший от увеличения слизи из-за нарушения пищеварения мажува (*ma zhu ba*), закрывает путь дыханию.

དབྱེ་བ་སྟན་ཆོགས་སྟུན་ཅན་དབུགས་ཆད་དང་། །ཆེན་པོ་རྒྱུ་འབྱུང་ཞེས་བྱ་རྣམ་པ་ལྟ།

2 Классификация. Существует пять её разновидностей: незначительная, затемняющая (*mun can*), прерывающееся дыхание (*dbugs chad*), сильная [одышка] и затруднённый вдох.

དེ་དྲགས་སྒྲིང་ག་ཚེ་ལོགས་རྒྱང་ངམ་གཟེར། །སྒྲོ་སྒྲོ་དབྱགས་ཚོད་ཡང་ན་གཞུང་བར་འགྱུར། །

3.1 Их симптомы. Распирание или боли в области сердца и под рёбрами, живот надувается, дыхание тяжёлое или хромающее.

ཕུན་ཆོགས་འགྲངས་ངོམས་འདུག་རྒྱུ་ཤུལ་འབྱུང་། །ཁུན་ཅན་སྒྲོ་མིག་བད་ཀན་འགགས་པ་ཡིས། །ལུང་པ་མང་ལ་གེ་བ་
ངར་ཞིང་འཛོར། །ཉལ་ན་མི་བདེ་རོ་སྒྲོད་གཟེར་སྒྲུལ་བྱེད། །དབྱགས་ཆད་བད་ཀན་སྒྲོ་མིག་འགགས་པ་ཡིས། །ཁྱེན་རྒྱུའི་མཐུ་
ཉམས་དབྱགས་འབྱེན་མི་བདེ་ཞིང་། །སྐད་དམའ་གཞུག་ཆད་གསང་གཏམ་སྒྲུབ་པ་ཡིན། །ཆེན་པོ་སྐད་འཛོར་མགུལ་སྐམ་ང་རོ་
ཆེ། །བསྒྲོད་ཆོ་དབྱགས་ཚོད་ལུང་པ་མང་དུ་འབྱུང་། །ཁྱེན་འབྱུང་བད་ཀན་དབྱགས་རྒྱུའི་ལམ་བཀག་པས། །ཕྱིར་འབྱེན་བདེ་
ཞིང་ནང་དུ་དབྱགས་རྒྱབ་དགའ། །

3.2 Незначительная [одышка] возникает после переедания или тяжёлой работы после отдыха. Затемняющая [одышка] (*mun can*) — это когда слизь закрывает просветы дыхательных путей, от чего появляется обильная мокрота, хрипы и першение в горле, [больному] трудно лежать из-за болевых ощущений в груди. Прерывающееся дыхание (*dbugs chad*) — когда слизь забивает просветы дыхательных путей, из-за чего уменьшается сила восходящего лунг и становится тяжело выдохнуть, голос слабеет, речь обрывается и получается [только] шёпот. При сильной [одышке] — голос хриплый, в горле сохнет и хрипит, при движении дыхание становится тяжёлым, появляется обильная мокрота. При затруднённом вдохе — слизь закрывает проходы для воздуха, от чего выдохнуть легко, а вдыхать воздух внутрь — трудно.

བཙོས་པའི་ཐབས་ལ་སྦྱི་དང་བྱེ་བྲག་གཉིས། །

4 В методах лечения два [подхода]: в общем и в частности.

སྤྱི་བཙུག་རྒྱུ་ཆ་ཏིལ་མར་ལུས་ཀྱན་བྱུག། །ཆ་བ་ཤས་ཆེ་དེ་སྤང་ཆུ་བྱོན་བྱུང།། །བཀྲ་ཤེན་སྐྱུགས་ཤེན་འཇམ་པོས་བྱ་ག་
 སྤྱང།། སྤྱངས་པས་མ་དག་ནད་ལྷག་(ཨ་ག་རུ་གུ་གུལ་དཀར་ནག་སྒྲ་སྤང་དོ་དེག་སྤང་སྤོས་ཤིང་ཆ་ཏི་རེ་རྟུ་ག་བྱི་ཏང་ག་སྒྲ་ཅི་
 སྤྱ་ཆོལ་དུ་བ་མེད་པའི་མེར་བསེགས་པའམ། །ཡང་ན་སྤོས་དཀར་དང་སྤོང་རོས། །ཡང་ན་ཨ་གར་མར་སྤྱར་གྱི་)དུད་པས་
 བསལ། །ཏྲ་འམ་བ་གསར་མེ་ཁུ་སྤྱང་སྤྱར་བྱུང།། ཤིང་མངར་བི་བི་ལིང་གི་ཅ་བ་དང་། །བ་མེ་སྤངས་ཁུར་བྱ་རམ་སྤང་སྤྱར་
 བྱིན། །མར་གསར་ཞོ་སྤོས་ཆེན་གནས་ཤ་རྒྱམས་བཟུང། །ཉེས་བ་གང་ཆེད་ཤས་དང་སྤྱར་(སྤྱང་ཤས་ཆེ་ན་སྤྱམ་འཆོས་བྱས། རི་
 བོང་གི་ཤ་ཁུ་མར་བི་ལིང་སྤྱར་བ་བྱུང།། སྤྱེ་སྤོང་དང་པོ་བསེག། །མཁེས་ཀྱུར་དུར་བྱིད་གསེར་མེ་ཏོང་ལེན་གྱིས་སྤྱང།། །འབྲས་
 ཆན་བི་ལིང་རུ་གང་སྤྱ་མར་སྤྱར་བ་བྱུང།། བད་ཀྱུར་སྐྱུགས་བྱ་མ་རུ་བྱར་བ་སྤྱ་རྩ་སྤྱང་སྤྱར་བྱུང།། །ལག་ཀྱུར་ཅི་ཆུང་ཐོང་ཅ་
 གཏར་)ལ་བཙོས།།

4.1 Лечение в общем. Всё тело растирать кунжутным маслом с *rgyam tsha*, но при жаре этого избегать, а поить тёплой водой. Следует прочищать просветы [дыхательных путей] мягкими слабительными или рвотными лекарствами. Если с их помощью не удалось вычистить остатки болезни полностью, то их устраняют дымом {сожжённых без выхода дыма *a ga ru*, *gu gul dkar*, *gu gul nag*, *gla sgang*, *rdo dreg*, *spang spos*, *shing tsha*, *ha re nu ka*, *byi tang ka*, *gla rtsi* и *spra tshil*. Либо *spos dkar* и *ldong ros* или же *a ga ru* с маслом}. Следует поить жидкостью, отжатой из свежего конского или коровьего навоза с добавлением мёда; давать состав из *shing mngar* и *pi pi ling rtsa ba* с настоем коровьего навоза с добавлением бурам и мёда. В пищу употреблять сливочное масло, вершки шо (*zho spri*), мясо водных животных. Лечение нужно сопоставлять с преобладающим виновником-ньепа. {В случае доминирования лунг делать промасливание и поить бульоном из зайчатины с маслом и *pi pi ling*, прижигать точки *ske stong* и первого позвонка. В случае трипа — вычищать с помощью *hong len gser gyi me tog* и *dur byid*, давать рисовую кашу с *pi pi ling*, *cu gang*, *sga dmar*. В случае бекен вызывать рвоту, давать *ma nu zur pa*, *skyu ru ra* с мёдом. В случае крови выпускать кровь из сосудов *rtse chung* и *thong rtsa*.}

བྱེ་བྲག་སྐྱམ་ཆོགས་ནད་ལ་བཅས་མི་དགོས། བྱི་མ་བཞི་ལ་སྒར་བྱ་སྒྱུ་ཅུ་ར། ཁ་རྟ་ཤིང་མངར་ཞོ་སྒྱར་བད་ཀན་དང་། ཁྲི་འོག་
ལུན་ཅན་ཅན་དན་ཅུ་གང་དང་། ཤིང་མངར་ཀ་ར་རི་རྩུ་བར་བས་དབུལ། དབུགས་ཆད་ཅུ་གང་ཤིང་ཆ་སྲུག་སྒྲེལ་དང་། བི་
པི་ལིང་དང་ཀ་ར་སྒྲུང་སྒྱར་བཏང་། ཡང་ན་ཨ་གོང་སྒྲུང་ཅི་སྒྱར་བ་བྱིན། ཁེན་པོ་སྒོང་ཐོག་སྒོ་ལོ་དཀར་བོའི་ཐང་། ལོ་བརྒྱད་

དྲི་ཚུ་ཀ་རས་རོ་བསྐྱར་བཏང་། བྱེན་འབྱུང་མ་རུ་སྤང་གི་ཐེ་གུ་བྱིན། ཀླན་ལ་སྐྱོར་གོང་ཙ་དང་ཐོང་ཙ་གཏང། གོ་ཆེན་གོ་ཚུང་
སྒྲེ་སྟོང་ཐུར་མས་གསང་། ཁྱིམ་གསུངས་སོ།།

4.2 В частности. Незначительную одышку лечить нет необходимости. В остальных четырёх случаях нужно выводить слизь смесью *star bu, ru rta, shing mngar* и шо (*zho*). В дальнейшем при затемняющей [одышке] (*mun can*) дают *tsan dan, cu gang, shing mngar* с сахаром, запивать мочой. В случае прерывающегося дыхания (*dbugs chad*) назначают состав из *cu gang, shing tsha, sug smel, pi pi ling*, с сахаром и мёдом или *a krong* с мёдом. При сильной одышке дают отвар *sgong thog* с *sro lo dkar po*, подслащенную мочу восьмилетнего ребёнка. При одышке на вдохе дают пасту-дегу из *ma nu* и мёда. Во всех случаях выпускают кровь из сосудов *skyor gong* и *thong rtsa*, ставят иглы в точки *go chen, go chung* и точки *ske stong*». Так сказано.

བདུད་ཅི་སྟོང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་དབུགས་མི་བདེ་བ་གསོ་བའི་ལུ་རྟེ་བཞི་བརྩ་ཙ་བརྒྱད་
པའོ།།

Это сорок восьмая глава «Лечение одышки» из «Сущности амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».

перевод с тибетского на русский: Анастасия Теплякова